

חבל נחלתו

סימן ד

אנטנה על גג בית כנסת

שאלה

האם מותר להציב אנטנה לקליטת שידורי טלוויזיה על גג בית כנסת לשם שמיעת שידורי תורה?

תשובה

א. במשנה מגילה [כ"ח ע"א] שנינו: "ועוד א"ר יהודה בית הכנסת שחרב... ואין שוטחין על גג פירות... משנה זאת אף שהרי"ף והרא"ש הביאוה, לא ברור שנפסקה להלכה. הרמב"ם והשו"ע לא הזכירו את פירוטו של ר' יהודה, אלא אך את הכלל של קדושתם עליהם אף שהם שוממים. בירושלמי עה"מ: "א"ר חזיה בר בא: ר' יוחנן מיקל לנשייא דשטחין בגדיהון על אירא דבי מדרשא". ומפרשי הירושלמי הסבירו שהיה מקללן על שהקלו בקדושתו. (ועי' בציון ירושלים שם).

ובמרדכי ריש שבת [סי' רכ"ח] ז"ל: "כתב רבינו מאיר איני ידוע איסור גמור להשתמש בעליה שע"ג ביהכ"נ כמו שכתבתם דאפילו גגין ועליות דעזרה לא נתקדשו. מיהו יש להזהר מלהשתמש שם תשמיש של גנאי כגון לשכב שם, מדאמרינן פ"ק דשבת כל עיר שגגותיה גבוהין מביה"כ סופה ליחרב ה"מ בבתיים אבל בקשקושי ואברורי לית לן בה. משום דלא משתמשי על גבו. ושמא דמי לעליות היכל שנתקדשו דמקדש מעט שלנו יש לנהוג בו קדושה קצת מעין קדושת היכל דעליות היכל נתקדשו כדאמרינן פרק כיצד צולין (פסחים פ"ו ע"א). ואפילו עליות עזרה דלא נתקדשו כקדושת עזרה גופה מ"מ אין נוהגין בהן מנהג ביו"ן".

משמע שהסתפק האם גג ביכ"נ קדושתו כקדושת גג עזרה או גג היכל, ומספק כותב שלא יהא דינם פחות מגג עזרה שאין לנהוג בו מנהג בזיון.

ובבגדי ישע לבעל השל"ה הסביר דבריו שטעם האיסור בבנית בית גבוה מביכ"נ אינו מחמת הגובה שהרי קשקושי ואברורי מותר, אלא האיסור הוא שימוש של קבע למעלה ממנו.

אבל בתשובות הרמב"ם [מה' בלאו קנ"ז] מתיר הרמב"ם להשתמש מעל ביה"כ בכל תשמיש ובלבד שלא יעשה זאת מעל ההיכל של ספרי התורה.

ולפי הרמב"ם, הרב חיד"א בס' חיים שאל [סי' נ"ן] נוטה להקל בתשמיש שאינו בזיון על גג בית הכנסת, ומה שכתבה המשנה לאסור שטיחת פירות, והירושלמי שכתב ר' יוחנן קלל את אותן נשים, מסביר הרב חיד"א משום שהתשמיש היה של גנאי בפרהסיא. עוד מוסיף שאף מהר"ם המסתפק והב"י שנטה אחריו לאסור היו מתירים אם היו רואים את תשובת הרמב"ם. אולם מביא את כנה"ג והט"ז שכתבו להחמיר משום שהשוכב שם נענש. ומחלק בין ישיבת קבע שאסור לישיבת עראי שמוותר.

אולם לגבי מקרה דילן נראה שאף המהר"ם היה מתיר בשופי, ראשית אין כאן תשמיש אדם אלא חפץ המונח שם בלבד וע"כ א"א לקרותו תשמיש בזיון. ועוד, הרי המהר"ם עצמו התיר קשקושי ואברורי והרי האנטנה היא ממש כמותם ולכן אינה נחשבת כתשמיש. ומצד דברי הרמב"ם מן

חבל נחלתו

ממקדש וכד'. וע"כ כשם שהקלו בהוספת תאורה ומזגנים על קירות ביהכ"נ עצמו ולאחר בנייתו, כש"כ שהנחת אנטנה על בית הכנסת לשימוש של לימוד תורה אין בה פגיעה בקדושתו.

ג. ובכ"ז יש לחשוש בקביעת אנטנה על גג בית הכנסת לשני דברים. א) יש חשש שעצם מציאותה תגרום לכך שיחברו לה כבלים נוספים ויבואו להשתמש בה לצרכי חול ואף פחות מכך וד"ל. ב) יש מקום לחושב שיבואו לזלזל בביהכ"נ מפני שגם לו יש את האנטנה ולא יבואו לחלק בין חול לקודש, בין לימוד תורה לדברים אחרים. וכאן צריך מאד לדעת מי הקהל העובר במקום והציבור המשתתף בשיעורים, ולשקול אם הרווח מרובה על ההפסד או לאו. ואולי משום אותם חששות כדאי למשוך כבל לביכ"נ מאנטנה פרטית באזור. ובכך ליפטר מהספקות הנ"ל.

הראוי לחוש ולא להציבה מעל ארון הקודש (ההיכל).

ב. כל זאת ניתן לומר אם נחשיב זאת כתשיש חול שאינו לצורך בית המדרש, אבל לענ"ד אנטנה זו אינה שונה מכל כלי אחר המשמש את לימוד ותפילת הציבור. וראה בבימה של עץ שעשו לחזן הכנסת בדיפלוסטון של מצרים כדי שיוכל להניף את הסודרים לעניית אמן [סוכה נ"א ע"ב]. ובבית הכנסת "זהרי חמה" בירושלים על הקיר החיצוני שעון שמש, והתפללו ומתפללים בו גדולים וחשובים, ולא שמענו מי שיצא כנגד זה. וכן בשד"ח [אס"ד בית כנסת] בענין תלית שעונים בתוך הבית. והיום כמעט בכל ישיבה רמקולים תלויים ומשוקעים בקיר הישיבה ולא שמעתי מוחים על כך, אע"פ שלרוב זה נעשה בתוספת לבנין. ואף שהקביעה והחיבור יש בהם לעתים נתיצה או קידוח, כיון שמטרתם לתקן אינם נחשבים כנתיצת אבן

סימן ה

שהחיינו בקביעת מזוזה

בתשובות — לא מצינו ברכת זמן אלא בדבר שיש בו הנאה כגון נטילת לולב וסוכה שהיא לשמחה ותקיעת שופר לזכרון ישראל לאביהם שבשמים ומקרא מגלה דחס רחמנא עלן ופדיין הבן לפי שיצא מכלל נפל". ועולה שהכלל לשהחיינו במצוות הוא הנאה מהמצוה. אבל עצם קיומה כשאינן בה תוספת של הנאה אינה מחייבת בברכה. נוכן באבודרהם עמ' ט"ז.

בתוס' [סוכה מ"ו ע"א ד"ה העושה] הוסיפו סייג נוסף: "ונראה דמצוה שיש עליה שמחה תקנו שהחיינו ודאמרין בהרואה [ברכות דף

שאלה

האם יש לברך שהחיינו על קביעת מזוזה?

תשובה

אין בש"ס קריטריונים ברורים לברכת שהחיינו וכש"כ לברכת שהחיינו על מצוות. ברכת שהחיינו מוזכרת בכמה סוגיות, ומתוכן מיצו הראשונים כללים לברכת שהחיינו.

כתב באורחות חיים [סוף הל' ברכות סי' ע"ג, הובא באוה"ג ברכות תשובות נ"ט ע"ב תשובות] בשם המאור: "נמצא לגאונים ז"ל